

Livet i havet – vårt felles ansvar

Fiskeridirektoratet 2015

FISKERIDIREKTORATET

Fiskeridirektoratet er det sentrale rådgivende og utøvende forvaltningsorganet for fiskeri- og havbruksnæringen.

Visjon

Livet i havet – vårt felles ansvar

Samfunnsoppdrag

Fiskeridirektoratets samfunnsoppdrag er å fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

Vi skal ha et langsiktig perspektiv på vårt arbeid, siden det handler om å forvalte fornybare marine ressurser, som er fellesskapets eiendom.

Omorganisering for å bygge sterkere fagmiljøer

Fiskeridirektoratet hadde per 31.12.15 hovedkontor i Bergen og sju regionkontor. I tillegg hadde vi 21 lokalkontor i regionene.

Fra 2016 er antall regioner redusert til fem. Oppgavefordelingen mellom hovedkontoret og regionene vil bli endret, slik at alt operativt tilsyns- og kontrollarbeid og saksbehandling i første instans som hovedregel vil skje regionalt.

Evaluering av Fiskeridirektoratet

«Kartleggingen viser at Fiskeridirektoratet oppleves som en faglig solid virksomhet som i all hovedsak leverer gode resultater.»

Denne vurderingen er en del av konklusjonen i en evalueringsrapport om Fiskeridirektoratet, som Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) leverte januar 2015.

Ressurser

- 423 årsverk (219 i regionene og 204 ved hovedkontoret)
- Samlet budsjett: 460 millioner

Strategi 2015-2020

Fiskeridirektoratet har vedtatt en virksomhetsstrategi som angir **fem satsingsområder** som er sentrale for at direktoratet skal være i stand til å løse samfunnsoppdraget og nå målene:

- åpen og tydelig forvaltning
- enkel og forutsigbar forvaltning
- sterkt kompetansemiljø
- sterk kvalitetskultur
- brukervennlig offentlig sektor

Foto: © Norges sjømatråd

BRUKERORIENTERT FORVALTNING

Vi formidler kunnskapsgrunnlag

Fiskeridirektoratet legger stor vekt på å formidle dataene og kunnskapen vi har om fiskebestandene, økosystemene, miljøpåvirkning og aktivitet innenfor fiskeri og havbruk.

På basis av egne registre og innsamlede data fra sjømatnæringen, leverer Fiskeridirektoratet store mengder data og statistikk til en rekke brukere i inn- og utland, herunder forskningsmiljøer, Statistisk sentralbyrå (SSB), fiskeriforvaltningsorganisasjoner og internasjonale organisasjoner for fiskeri og havbruk. Vi arbeider også systematisk med å hente inn, bearbeide og formidle kunnskap på egen hånd.

Dette bidrar til økt kunnskap om næringene blant publikum, journalister, forskere og beslutningstakere. For samfunnet er denne kunnskapen viktig, slik at beslutninger som avhenger av, eller har konsekvens for sjømatnæringene, blir fattet på et best mulig grunnlag.

Kartverktøyet i utvikling

Bruk av kartverktøy og kartfestede data er en svært god måte å formidle kunnskap om fiskeri og havbruk på, og dette er viktig for at også andre som har marint arealforvaltningsansvar skal ha så godt kunnskapsgrunnlag som mulig.

Arbeidet med å utvikle kartverktøyet og å gjøre kartfestede data tilgjengelige for offentlige og private brukere har hatt høy prioritet i 2015. En positiv effekt er en økning i bruken av våre kartløsninger.

Elektroniske søknadsskjema

Ved utgangen av 2015 hadde Fiskeridirektoratet 26 elektroniske søknadsskjema. På sikt skal alle våre skjema være elektroniske. En viktig milepæl i 2015 var første versjon av elektronisk søknadsskjema for akvakultur, der næringsutøvere fra og med september kunne søke digitalt.

Det elektroniske skjemaet gjør søknadsbehandlingen mer effektiv, både i fylkeskommunene, hos sektormyndighetene og internt i Fiskeridirektoratet.

«Saga» – nytt kontroll- og tilsynssystem

Næringene utvikler seg raskt med hensyn til bruk av teknologi, driftsformer og struktur, og det er derfor nødvendig for forvaltningen å utvikle nye tilsyns- og kontrollmetoder. Direktoratet har satt i gang et arbeid med å utvikle en ny, digital kontroll- og tilsynsløsning for akvakulturtilsyn og ressurskontroll (Saga), som skal øke kvaliteten og kapasiteten i arbeidet vårt.

Foto: © Norges sjømatråd

Fangstbegrensningssystem i fisket etter torsk

I Barentshavet er det nå en rekordhøy torskebestand takket være god forvaltning og naturgitte forhold. Utfordringene i fisket er at det med enkelte redskapstyper, som trål og snurrevad, til tider tas for store fangster, noe som medfører økt risiko for utkast og uønsket fiskedødelighet.

I 2015 fortsatte Fiskeridirektoratet arbeidet med praktiske fiskeforsøk ved bruk av fangstbegrensningssystem i fisket med stormasket trål og med snurrevad. Sammen med forskning og næring vil Fiskeridirektoratet legge til rette for redskapsutforming som reduserer faren for utkast og utilsiktet fiskedødelighet i disse fiskeriene.

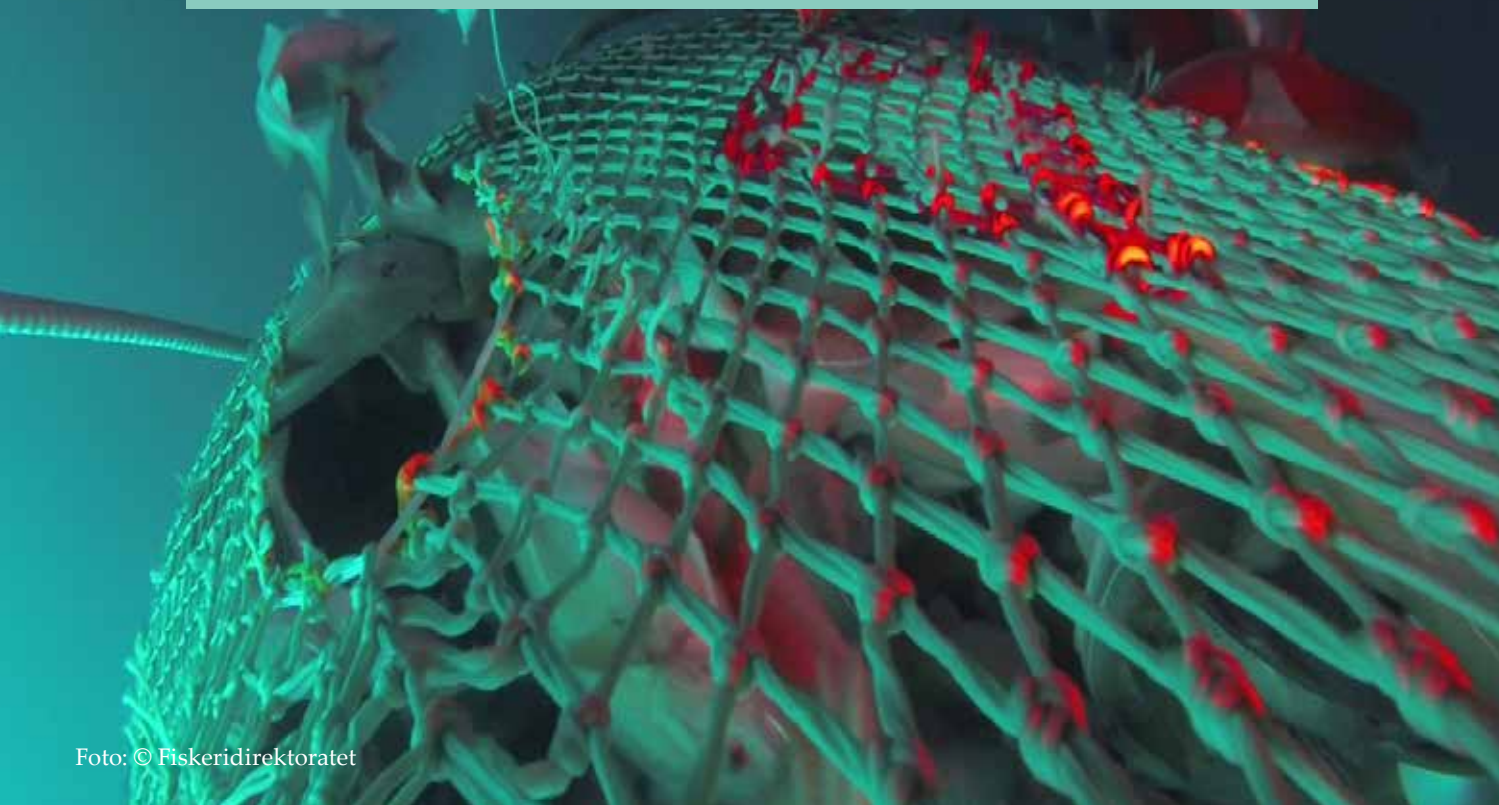

Foto: © Fiskeridirektoratet

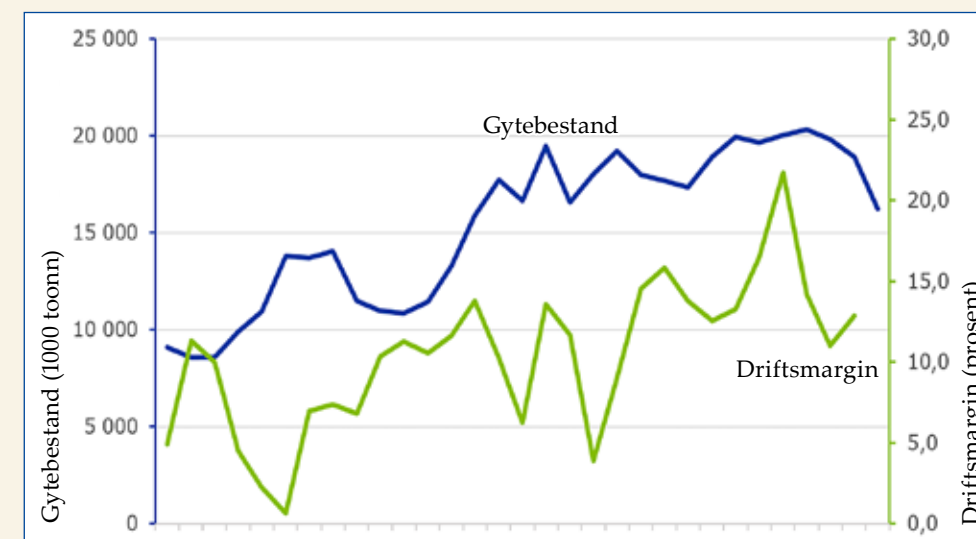
FISKERI

God utvikling for fiskerinæringen og bestandene

En bærekraftig forvaltning er en forutsetning for stabil og lønnsom utvikling av næringen.

Både gytebestandene og lønnsomheten i fiskerinæringen går opp og ned. Men trenden viser at med god forvaltning og gode naturgitte forhold holder bestandene seg på et relativt høyt nivå. Samtidig har lønnsomheten i den norske fiskeflåten totalt sett økt.

Fiskeridirektoratet har lang erfaring med å balansere mellom høsting og beskyttelse av ressursene. Vern av yngel og småfisk har sammen med innføringen av tekniske reguleringer, selektive redskap, utkastforbud og langsiktige høstingsregler bidratt til en positiv utvikling for de viktigste fiskebestandene.

Figur 1: Gytebestand sentrale arter (pelagisk og bunnfisk). Driftsmargin totale fiskerier. 1985–2014/2015

Kystfiskeappen

I 2015 lanserte vi en ny app for rapportering til Fiskeridirektoratet. Via appen kan fiskerne på fartøy over 13 meter rapportere om fangst om bord og hvor fangsten skal leveres.

Kystfiskeappen effektiviserer og forenkler hverdagen for fiskerne; tidsbruken ved bruk av kystfiskeappen er redusert i forhold til manuell føring i papirdagboken. I tillegg gir den Fiskeridirektoratet et moderne verktøy for kontroll med uttaket av fisk.

Foto: © Norges sjømatråd

Mindre utkast av reker

Fiskeridirektoratet har i 2015 fokusert spesielt på å redusere utkast av reker under kommersielt minstemål i Nordsjøen og Skagerrak. Det er innført nye tekniske reguleringer for rekefisket i disse områdene, og det har pågått et FoU-arbeid for å finne frem til seleksjonssystemer for å sortere ut småreker.

Spøkelsesfiske i tapte redskap

Tapte fiskeredskap (garn og teiner) som står igjen på havbunnen forsøpler havet og fører til et omfattende uregistrert fiske og fiskedødelighet (spøkelsesfiske).

Fiskeridirektoratet har årlig et tokt for å rense opp tapte fiskeredskap langs norskekysten. De siste årene er det tatt opp rundt 1000 garn per år og betydelige mengder andre redskap.

Ny landingsforskrift

Ny landingsforskrift trådte i kraft 1. januar 2015 med krav om elektronisk føring av landings- og sluttседler for alle fiskere og mottakere av fisk. Med den nye forskriften fikk vi et bedre verktøy for å sikre rask og effektiv seddelføring i sann tid og føre tilsyn med fiskesalgslagene.

Analyseenheten i Vardø

I 2015 opprettet vi sammen med Kystverket Analyseenheten i Vardø. Analyseenheten sammenstiller informasjon og leverer analyser som bidrar til at vår kontroll med uttaket av de levende marine ressursene blir bedre.

Analyseenheten bistår også med opplæring i andre lands arbeid mot fiskeri-kriminalitet, og er et av Fiskeridirektoratets bidrag i den internasjonale kampen mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske).

Foto: © Fiskeridirektoratet

INTERNASJONALT ARBEID

Norge er et havland og har forvaltningsansvar for et område som er sju ganger så stort som det norske landarealet.

Vi deler over 90 prosent av fiskeressursene med andre nasjoner. Vi er derfor avhengig av fiske-riavtaler med først og fremst EU og Russland, men også Færøyene, Island og Grønland.

Fiskeridirektoratet ivaretar Norges interesser i en rekke internasjonale organisasjoner som forvalter og regulerer våre havområder.

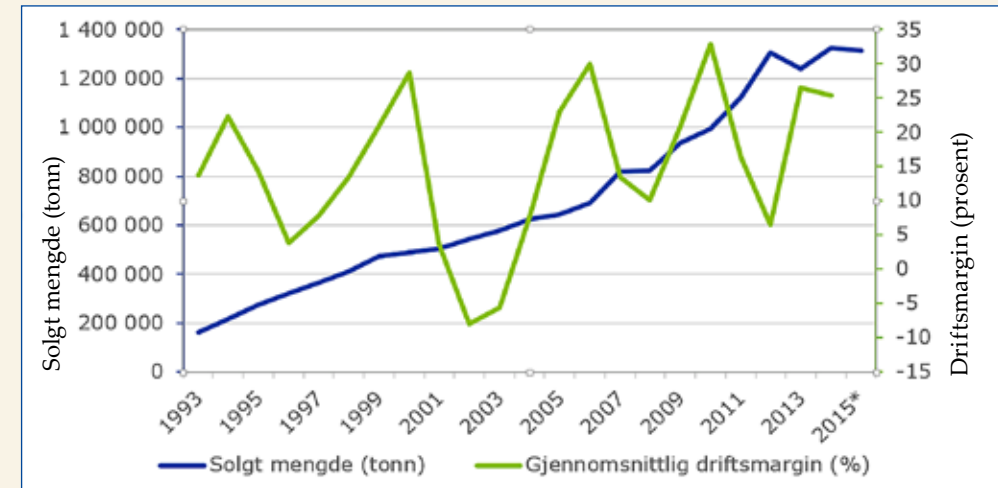
I tillegg bidrar eksperter fra direktoratet i en rekke bistandsprosjekter med sikte på å bygge opp gode forvaltningssystemer i utviklingsland.

Foto: © Norges sjømatråd

AKVAKULTUR – lønnsom og bærekraftig næring

Lønnsomheten er god i produksjonen av både laks og regnbueørret, men samtidig er det krav til at veksten skal være miljømessig bærekraftig. At miljøpåvirkningen av driften er innenfor akseptable grenser er en viktig forutsetning for videre utvikling av havbruksnæringen.

Figur 2: Solgt mengde og driftsmargin. Laks og regnbueørret. 1993–2014/2015
Figuren viser at solgt mengde laks og regnbueørret stiger jevnt og trutt.
Lønnsomheten svinger i sykluser, men har i perioden 1993–2014 totalt sett likevel vært svært god.

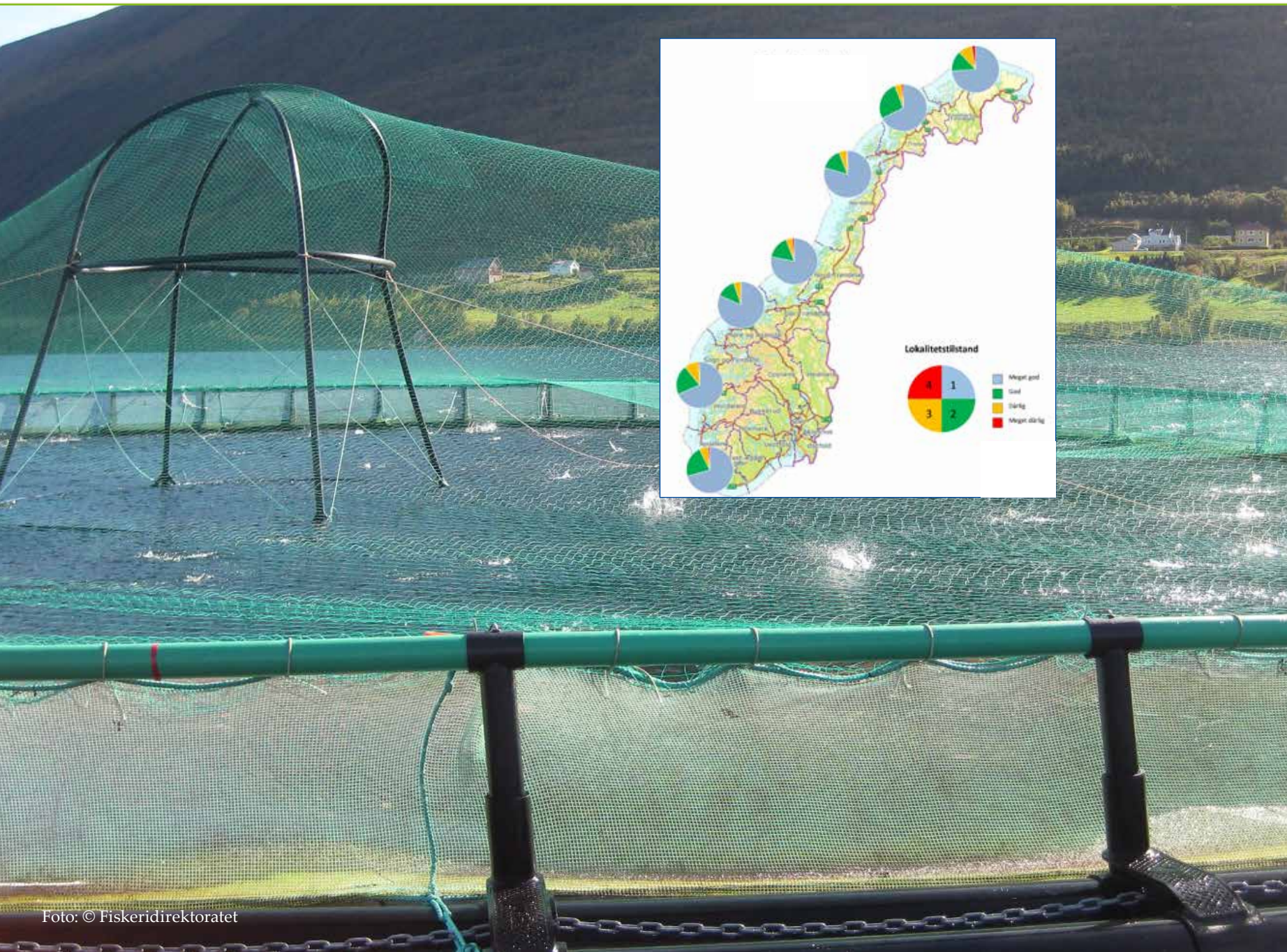

Foto: © Fiskeridirektoratet

Stabilt, gode miljøforhold ved oppdrettsanleggene

Dagens produksjon medfører ikke risiko for overbelastning som følge av utslipp fra matfiskanlegg. Miljøundersøkelser ved oppdrettsanlegg i 2015 viser at i 93 prosent av lokalitetene er miljøforholdene under anleggene gode eller meget gode.

- 93 prosent av lokalitetene har tilstand «meget god» eller «god»
- 6 prosent har tilstand «dårlig»
- 1 prosent har tilstand «meget dårlig»

Miljøundersøkelser utført i området utenfor anleggene viser i stor grad samme bilde som ved anleggenes nærsone.

Utvikling av ny teknologi

For å fremme ny teknologi i oppdrettsnæringen ble utviklingstillatelser til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret innført i 2015. Disse tillatelsene kan kun tildeles prosjekter som innebærer betydelig innovasjon og betydelige investeringer.

Formålet med utviklingstillatelsene er å legge til rette for utvikling av teknologi som kan bidra til å løse en eller flere av miljø- og arealutfordringene som akvakulturnæringen står overfor. Aktuelle prosjekter kan blant annet være knyttet til konstruksjon av prototyper og testanlegg, industriell design, utstyrsinstallasjon og fullskala prøveproduksjon.

Foto: © Salmar

Forskningstillatelser

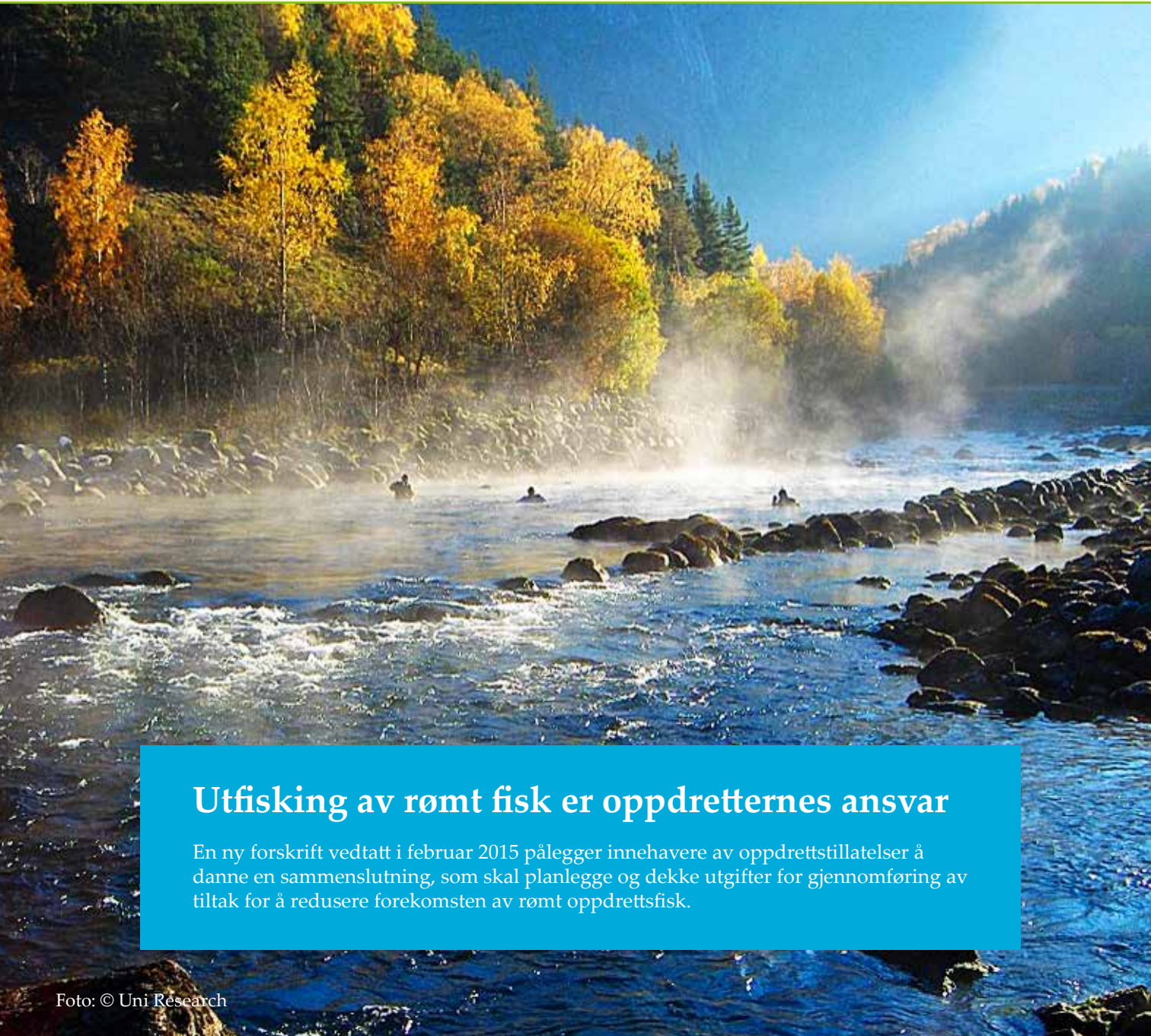
Formålet med forskningstillatelsene er å fremme viktige forskningsprosjekter som kan bringe norsk oppdrettsnæring fremover.

I forskningstillatelsene blir nye fôrtyper, fôrblandinger og ingredienser til fôr testet og utprøvd av fôrfirmaene. Det blir spesielt forsket på å finne ingredienser til erstatning for marine råstoffer som det er begrenset tilgang på. Fiskehelseforetakene tester ut nye vaksiner og behandlingsformer, fiskehelse relaterte produkter og legemidler mot sykdommer og parasitter.

I flere tilfeller blir det forsket på effekter av biologisk avlusing og ikke-medikamentelle behandlingsformer mot lakselus.

Det foregår også en utstrakt testing av ulike typer lukkede merdsystemer, blant annet med sikte på å forebygge tap og miljøpåvirkning fra lakselus og rømming og for produksjon av stor settefisk i sjø.

I 2015 ble det tildelt 15 nye tillatelser, og ved utgangen av året var det 66 aktive forskningstillatelser for laks, ørret og regnbueørret.

Utfisking av rømt fisk er oppdretternes ansvar

En ny forskrift vedtatt i februar 2015 pålegger innehavere av oppdrettstillatelser å danne en sammenslutning, som skal planlegge og dekke utgifter for gjennomføring av tiltak for å redusere forekomsten av rømt oppdrettsfisk.

Foto: © Uni Research

Rømming

To risikoområder

Fiskeridirektoratet har særlig vektlagt to risikoområder knyttet til rømming. Det ene er rømming ved avlusning og annen behandling av fisk, det andre er drypprømming fra settefiskanlegg.

Rømmingsstatistikk

Det ble rapportert om 160 000 rømte laks i 2015, en nedgang fra 287 000 i 2014. I tillegg ble det rapportert om 84 000 rømte regnbueørret i 2015, en økning fra 1000 i 2014.

Rømmingsårsaker

De fleste rømmingshendelsene er knyttet til drift. Eksempler er håndtering av lodd og montering av ekstrautstyr.

Deretter kommer hendelser knyttet til svikt ved utstyr eller kontakt mellom komponenter. Av disse er det svikt i fortoyningen som har forårsaket høyest rømmingstall, og disse hendelsene er i hovedsak knyttet til uværet «Nina».

Rømming øker ikke parallelt med produksjonsveksten

Overvåking av rømt oppdrettslaks i vassdrag viser at innslaget av rømt fisk i elvene har gått ned og holdt seg nokså stabilt siden begynnelsen av 1990-tallet til 2015, til tross for at produksjonen har økt med over 150 prosent i samme periode.

Nasjonalt overvåkingsprogram for rømt laks

Kunnskap om den faktiske miljøpåvirkningen er vesentlig. På oppdrag fra Fiskeridirektoratet har Havforskningsinstituttet i samarbeid med andre institusjoner i 2015 levert den første rapporten fra det nye overvåkingsprogrammet for rømt laks i vassdrag.

Av de 140 vassdragene som ble overvåket, var 85 elver vurdert til å ha lavt til moderat innslag av rømt oppdrettslaks (<10 prosent), 30 elver ble vurdert til å ha høyt innslag (>10 prosent). For de resterende 25 elvene kunne vi ikke si om innslaget var over eller under 10 prosent.

Overvåkingsprogrammet er blitt et viktig verktøy i bestandsforvaltningen og i arbeidet med å vurdere tilstanden etter rømmingsepisoder. Gjennom økt overvåking har vi fått vesentlig bedre muligheter til å evaluere effekten av både forebyggende og avbøtende tiltak.

Programmet danner også grunnlaget for de utfiskingstiltak som skal gjennomføres av Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettsfisk (OURO) gjennom utfiskingsforskriften.

Foto: © Erik Røed, Kysten er klar

MARIN AREALFORVALTNING – bærekraftig utnyttelse av kystsonen og konstruktivt samarbeid på havet

Fiskeridirektoratet deltar i planprosesser på kommune-, fylkes- og statlig nivå som omfatter kyst- og havarealer. Der det er stor risiko for å skade de marine ressursene, eller i tilfeller der de marine næringsinteressene bli dårlig ivaretatt, vil Fiskeridirektoratet fraråde eller kunne levere innsigelser mot den planlagte aktiviteten. Det kan være snakk om seismisk aktivitet som kommer i konflikt med fiskeri, utbygging i kystsonen, eller verneplaner som utelukker eller unødig begrenser fiskeri eller oppdrett i et område.

FISKERIDIREKTORATET

Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen
Telefon: 03495
E-post: postmottak@fiskeridir.no
Internett: www.fiskeridir.no

